

Odpoověď na připomínky oponentů k dizertační práci „Dynamika změny struktury krajiny při komplexních pozemkových úpravách v ČR v letech 1994-2009“

Doktorand: Ing. Václav Mazín

K připomínkám prof. P. Skleničky:

1. až 2. Připomínka, týkající se míchání různých přístupů v klasifikaci krajinných složek do jednoho (prvky struktury krajiny, prvky společných zařízení a druhy pozemku) a volné až nesprávné použití pojmů matrice, enkláva, koridor podle autorů Formana a Godrona.

Propojení pojmů krajinné struktury je opravdu příliš účelové a kategorií společných zařízení zjednodušené a z hlediska definice Formana a Godrona nesprávné. Zvláště v tabulce působí nesouměřitelně. K této nesrovnalosti došlo paradoxně při snaze o dodržení transdisciplinárního přístupu zkoumání zcela odlišných fenoménů a překrývání vědních disciplin, což je tak typické právě pro krajinnou ekologii a pozemkové úpravy.

Chyba byla ve volbě klasifikace podle těchto autorů (matrice, enklávy, linie), kdy by asi bylo vhodnější použití volnějšího pojmu, např. krajinné prvky sekundární a terciální, krajinné struktury na chórické úrovni.

3. – 4. Připomínka k formulaci na straně 69 „počet enkláv vystihuje heterogenitu matrice“

Formulace je chybná, jak z hlediska nesprávné kombinace pojmu matrice krajinné struktury a pojmu heterogenity krajiny, tak z hlediska tvrzení, že pouhý počet vystihuje diverzitu.

Oprávněná kritika pouze kvantitativních ukazatelů zazněla i v dalších stanoviscích.

Při volbě a testování klíčových parametrů komplexních pozemkových úprav na studijních plochách nebylo možné z kapacitních možností se podrobněji zabývat kvalitou 2856 sledovaných prvků a do matrice 63 KPÚ byl jako parametr dynamiky změn struktury zahrnut jen počet a výměra prvků. Kvalita změny byla zkoumána jako vedlejší podpůrný parametr pouze v podobě zastoupení kategorií společného zařízení (remíz, mokřad, zatravnění, příkop, mez, cesta s doprovodnou zelení) (tab. č. 22).

5. – 6. Připomínka k případovým studiím 63 KPÚ a redukovaných 47, kdy je průkaznější varianta 47 (16 KPÚ je příliš „čerstvých“). Podobně proč je dále komentován parametr trvalých porostů, když bylo zjištěno, že není statisticky průkazný. Bylo vhodné dále pracovat už jen s průkaznými variantami při další syntéze výsledků.

K připomínkám a otázkám doc. Ing. M. Dumbrovského:

1. Analýza vývoje pozemkových úprav v ČR a zahraničí má nadstavbu duchovního rozměru a je v kontrastu k použitému technologickému pojetí prostorového a funkčního uspořádání druhů pozemků.

Teoretická východiska v rešerši a vlastní metoda zkoumání je v tomto kontrastu (duchovní rozměr versus druhý pól technickohospodářská změna). Pro cíl práce a dialog s odbornou veřejností bylo nutné doložit měřitelné veličiny. Ve strategii pozemkových úprav v ČR totiž stále převládá trend technickohospodářského řešení zemědělské krajiny oproti deklarovanému cíli EU zkvalitnění života na venkově (Van Dijk, 2007). Důkazem toho je nízká úroveň prezentace výsledků na regionální a místní úrovni a chybějící střednědobá koncepce pozemkových úprav v ČR.

2. str. 32. Práce kritizuje technický přístup k řešení pozemkových úprav a oficiálních metod (empirických rovnic pro erozi nebo odtok z povodí) a akcentuje agroenvironmentální přístup. Jaký je názor na účinnost preferovaného přístupu?

V praxi jsou známy, a bohužel ve značné míře, případy, kdy existují aktuální degradační projevy na krajinných složkách, ale empirické vzorce tyto jevy nepotvrdí. Zároveň tyto metody pouze popisují jev, ale technické nebo agrotechnické řešení úkolu je na subjektivním rozhodnutí projektanta. Mnohdy je pak projektový úkol řešen pomocí doporučeného technologického zpracování půdy (norma ČSN), nikoli prostorově funkční optimalizací pozemků, což je podstatou a cílem pozemkových úprav (§ 2, zák. č. 139/2002 Sb.). *empirické rovnice řeší pouze analýzu*

Agroenvironmentální přístup dává do souvislosti degradační projev a standardní rámcový návrh prostorově funkčního řešení (změny využívání a druhu pozemku do katastru nemovitostí). Toto je nenáhodná inženýrsky podložená parametrizace projektovaných prvků nové struktury krajiny. Zároveň tak vzniká právní ochrana společného zařízení „ze zákona“.

3. Kde jsou největší nedostatky v nízké úrovni metodologie procesu pozemkových úprav?

Pokud mají být pozemkové úpravy součástí agroenvironmentální politiky, pak metodika jejich provádění nemůže zahrnovat pouze činnosti, týkající se zpracování návrhu a projektu. Zcela chybí programová etapa (plánovací), realizační etapa a bilanční etapa, která by reflektovala dosažení stanovených cílů a efektivitu. (Právě výsledky práce by mohly být využity jako indikátor řízených změn agroenvironmentální politiky.) Závažným nedostatkem metodologie je rovněž

chybějící etapa státního dozoru a problematika následné péče a údržby o společná zařízení.

4. Práce hodnotí dynamiku změn krajiny v ČR. Na základě čeho byl proveden výběr souboru 63 KPÚ? (málo je zastoupeno z moravských krajů, kde je úroveň realizace vyšší (např. Kobyly či Valtice nejsou typickou nížinou).

Předem je třeba upozornit, že získání dat klíčových parametrů (výměr, počtu, kategorie společných zařízení) je velmi obtížné objektivně zjistit, zvláště u starších KPÚ. Vyžaduje to znalost komisaře pozemkového úřadu a znalost terénu. Statistické databáze Mze ČR ÚPÚ (eAgri) nebylo možné využít.

Při sběru dat bylo využito podkladů, které obsahovaly vytipované klíčové parametry, a to výměry druhů pozemků před a po pozemkové úpravě a výměry jednotlivých společných zařízení stávajících a navrhovaných. Projektové dokumentace plánů společných zařízení, které toto neobsahovaly, bylo velmi obtížné zahrnout do souboru hodnocených KPÚ. Také záleželo na ochotě pracovníků pozemkových úřadů. V tomto směru je výběr méně reprezentativní, především v geomorfologii nížin na Moravě, kde je i více a plošně větší realizace. V tomto směru by bylo vhodné práci doplnit. Při zobecnění (průměry hodnot) sledovaných klíčových parametrů snad tento deficit dat z nížin podstatně nezkroutil dosažené výsledky.

K připomínce a otázkám doc. Ing. J. Němce:

1. Jaké zásadní rozdíly jsou v přístupu k pozemkovým úpravám a tvorbě krajiny v ČR a v Bavorsku, Rakousku a Holandsku?

Zásadní rozdíly lze spatřovat:

- a) *z hlediska financování v ČR ze 100% hradí zpracování návrhu stát*
 - *v Rakousku a Bavorsku pouze 90% stát, zbytek farmář*
 - *v Holandsku 75% stát a 25% obec*
- b) *z hlediska organizačního:*
 - *ve všech třech státech je regionální organizační struktura (třístupňová) oproti ČR, kde je okresní*
 - *v Rakousku a Bavorsku jsou pak podle potřeb vytvářeny „pracovní skupiny“ v místech, kde se pozemkové úpravy provádí*
 - *v ČR je obor projektování a geodézie privátní na rozdíl od Bavorska a Rakouska*
- c) *z hlediska způsobu provádění*
 - *v Bavorsku a Rakousku proces obnovy venkova (intravilán i extravilán)*
 - *v Holandsku se především provádí pozemkové úpravy pro uživatele, ale s cílem strukturování venkovského prostoru v součinnosti s územním plánem*

- menší rozsah ekologických prvků při tvorbě krajiny než v ČR (v ČR je spíše více státní půdy)
- doba řešení pozemkové úpravy je v zahraničí 8-12 let, na rozdíl od ČR, kde je 3-5 let
- Bavorsko a Rakousko provádí tzv. průběžnou realizaci společných zařízení již v době úředního řízení

2. Jakou měrou se podílí vliv historických změn socioekonomických faktorů a způsobu hospodaření na změny struktury krajiny, zejména v období 1961-1981, období 1990-2003 a po roce 2004?

Období 1961-1981 je charakterizované kolektivizací, socializací venkova, následující koncentrací družstev a státních podniků, což vedlo ke zjednodušení mikrostruktury krajiny, zvýšení podílu zornění a zvětšování půdních bloků zemědělského půdního fondu. Paradoxně na druhé straně byl zaznamenán nárůst lesní půdy a takzvané dočasně neobdělávané půdy, na úkor produkční zemědělské půdy. Toto souviselo s napřímením malých vodních toků, zvýšením eroze půdy a neracionálním odvodňováním nezamokřených půd, pramenišť a hydromorfních půd. Pozemkové úpravy byly založeny především na likvidaci polních cest a krajinných prvků znesnadňující velkoplošné využívání půdy.

V období 1990-2003 tyto trendy setrvávají, nedochází k restrukturalizaci zemědělství, narůstá ladem ležící půda a objevují se závady na neudržovaných odvodňovacích soustavách. Pouze místně je jako výsledek dotační politiky státu prováděno zatravnění nevhodně zorněné půdy.

V období po roce 2004, tedy po vstupu do EU, dochází teprve k výrazné a zaznamenané změně díky společné agrární politice směrem k ochraně krajinných prvků, jejich evidenci, k zatravnění erozně ohrožených lokalit a diferencovanému využívání velkých stanovišť, mokřadů a MCHÚ. Vše je ovšem pouze v poloze uživatelské, evidované v LPIS, nikoli v KN.

3. Chybné tvrzení, že: „změna struktury bude vždy závislá na osobním nasazení, odborné erudici, manažerských dovednostech, kultivaci partnerského prostředí a participaci všech zúčastněných osob“. Změna struktury krajiny je a bude závislá pouze na agroenvironmentální politice.

Z dlouhodobého pohledu je vždy struktura krajiny závislá na politice státu a dnes již Evropy a celého světa. Krajina zobrazuje tvář společnosti. Formulace na str. 102 je nešťastná. Vyjadřuje spíše to, že úspěch pozemkové úpravy závisí na dobré vůli, spolupráci, úrovni komunikace a erudici všech zúčastněných. V tomto je lidský subjektivismus v rámci objektivní situace globální ekonomiky, která rozhoduje.

4. Zahumout vlastníka:
 nebezpečí princip demokracie - souhrn - vlast
 jsou ustáleny politice pro vlastníky - nová generace

4. K chybějící nové definici pozemkových úprav jako multidisciplinárního oboru, což byl jeden z vedlejších cílů práce:

Faktem je, že kromě znění § 2 zák. č. 139/2002 Sb. není definice pozemkových úprav jako oboru k dispozici. Dovoluji si uvést publikovanou volnou definici, či spíše vizi pozemkových úprav, která vychází z autorů uvedených v rešerši práce (str. 9, Löw, Michal, 2003). Tato volná definice prožívání krajiny zahrnuje subjektivitu společenského vědomí historických epoch. V duchu těchto neměřitelných, neekonomických rozměrů a v souladu s transdisciplinárním přístupem známým v oboru krajinné ekologie udávám svůj pokus o definici novodobých pozemkových úprav:

Pozemkové úpravy nejsou jen technologickým postupem pro prostorovou a funkční optimalizaci pozemků podle příslušných teorií a norem, ale obor lidské činnosti, ve kterém se překrývají exaktní vědy a humanitní obory. Pozemkové úpravy objevují a zkoumají právě tyto přesahy různých vědních disciplín, což je mimo jiné předmětem krajinné ekologie. Toto hledání shody je založeno na hlubokém porozumění času a prostoru.

V Českých Budějovicích dne ... 25.11. 2010





Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Studentská 13, 370 05 České Budějovice

PROTOKOL O OBHAJOBĚ DISERTAČNÍ PRÁCE DSP

Jméno studenta: Ing. Václav Mazín
Narozen(a): 8. 4. 1952 v Plzni

Studijní program: Fytotechnika
Studijní obor: Obecná produkce rostlinná
Forma studia: kombinovaná

Název disertační práce: Dynamika změn struktury krajiny při komplexních pozemkových úpravách v České republice 1994 - 2009

Výsledek obhajoby:

Prospěl (a)

~~Neprospěl (a)~~

Komise:

	JMÉNO	PODPIS
Předseda:	prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.; FŽP ČZU v Praze (oponent)	
Členové:	prof. Ing. Pavel Kovář, DrSc.; FŽP ČZU v Praze	omluven
	prof. Ing. Stanislav Kužel, CSc.; ZF JU v Českých Budějovicích	omluven
	prof. Ing. František Toman, CSc.; AF Mendelu v Brně	
	doc. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.; VUT Brno (oponent)	
	prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.; ZF JU v Č. Budějovicích	
	doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc.; ENKI, o. p. s.	
	doc. Ing. Tomáš Doucha, CSc.; ÚZEI Praha	omluven
Školitel:	prof. Ing. Jan Váchal, CSc., ZF JU v Č. Budějovicích	
Oponent: není členem komise	doc. Ing. Jiří Němec, CSc.; Alinex, s. r. o., Praha	

V Českých Budějovicích dne 26. 11. 2010



Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zemědělská fakulta

Studentská 13, 370 05 České Budějovice

OBHAJOBA DISERTAČNÍ PRÁCE DSP PROTOKOL O HLASOVÁNÍ

Jméno studenta: Ing. Václav Mazín
Narozen(a): 8. 4. 1952 v Plzni

Studijní program: Fytotechnika
Studijní obor: Obecná produkce rostlinná
Forma studia: kombinovaná

Výsledek hlasování:

Počet členů komise: 8

počet přítomných členů komise: 5

počet platných hlasů: 5

kladných: 5

záporných: 0

počet neplatných hlasů: 0

Komise:

	JMÉNO	PODPIS
Předseda:	prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.; FŽP ČZU v Praze (oponent)	
Členové:	prof. Ing. Pavel Kovář, DrSc.; FŽP ČZU v Praze	omluven
	prof. Ing. Stanislav Kužel, CSc.; ZF JU v Českých Budějovicích	omluven
	prof. Ing. František Toman, CSc.; AF Mendelu v Brně	
	doc. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.; VUT Brno (oponent)	
	prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.; ZF JU v Č. Budějovicích	
	doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc.; ENKI, o. p. s.	
	doc. Ing. Tomáš Doucha, CSc.; ÚZEI Praha	omluven
Školitel:	prof. Ing. Jan Váchal, CSc., ZF JU v Č. Budějovicích	
Oponent: není členem komise	doc. Ing. Jiří Němec, CSc.; Alinex, s. r. o., Praha	

V Českých Budějovicích dne 26. 11. 2010